

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA – 4101-017-03/2014
P/14/042

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/042 – Poszukiwanie osób zaginionych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Iwona Soroczyńska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90673 z dnia 30 czerwca 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1 – 2)
Jednostka kontrolowana	Komenda Miejska Policji w Gliwicach ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Sowula – Komendant Miejski Policji w Gliwicach ² . Do dnia 16 lipca 2012 r. stanowisko to zajmował Teofil Marcinkowski (dowód: akta kontroli str. 3 – 8)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie³ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie prowadzenia poszukiwań osób zaginionych oraz identyfikacji niezidentyfikowanych⁴ zwłok, w okresie od 1 lipca 2012 r. do 12 września 2014 r.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Komenda Miejska Policji w Gliwicach w sposób rzetelny i adekwatny do okoliczności prowadziła w okresie objętym kontrolą czynności w celu odnalezienia osób zaginionych oraz identyfikację NN zwłok, zgodnie z procedurą określoną Zarządzeniem Nr 124 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanych zwłok oraz szczątków ludzkich⁵.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. Organizacja realizacji zadań i obowiązków komórek organizacyjnych i poszczególnych funkcjonariuszy Komendy, w zakresie poszukiwania osób zaginionych oraz identyfikacji NN zwłok

Na podstawie § 10 pkt 6 Regulaminu Komendy Miejskiej Policji w Gliwicach z dnia 11 stycznia 2010 r.⁶ prowadzenie poszukiwań osób zaginionych i identyfikacja zwłok

¹ Zwana dalej: „Komendą”.

² Zwany dalej: „Komendantem”.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Zwanych dalej: „NN”.

⁵ Dz. Urz. KGP poz. 29 ze zm., zwanego dalej: „Zarządzeniem Nr 124”.

⁶ L.dz. Kz-11/2010. Zmiany: 21 marca 2011 r., L.dz. Kz-71/11; z 22 czerwca 2011 r., L.dz. Kz-126/11; z 13 października 2011 r., L.dz. Kz-193/11; z 6 lipca 2012 r., L.dz. Kz-236/12; z 19 czerwca 2013 r., L.dz. Kz-185/13 i z 1 kwietnia 2014 r., L.dz. Kz-89/14.

należały do zadań Wydziału Kryminalnego Komendy⁷, a w jego strukturze do Zespołu do spraw Poszukiwań i Identyfikacji Osób⁸.

W okresie od 1 lipca 2012 r. do 30 marca 2014 r. zadania Zespołu realizowało 7 pracowników, w tym: 2 etaty specjalisty, 4 etaty detektywa i 1 etat referenta. Od 1 kwietnia 2014 r. Zespół pracował w sześciuosobowym składzie, w tym: 2 etaty specjalisty, 4 etaty detektywa. W czasie trwania kontroli faktycznie czynności poszukiwawcze prowadziło 5 osób, gdyż jeden ze specjalistów oddelegowany był do Wyższej Szkoły Policyjnej w Szczycinie.

Staż pracy funkcjonariuszy Zespołu wynosił: od 5 lat 11 miesięcy do 32 lat 8 miesięcy łącznie w Policji oraz od 3 lat 5 miesięcy do 8 lat 8 miesięcy w Zespole ds. Poszukiwań i Identyfikacji Osób.

W okresie objętym kontrolą 1 specjalista i 1 detektyw uczestniczyli w dwóch szkoleniach zorganizowanych przez Komendę Wojewódzką Policji w Katowicach. Zakres szkoleń obejmował:

- zabezpieczenie materiału i zlecenie badań DNA w sprawach dotyczących zaginięć osób i identyfikacji NN zwłok⁹;
- współdziałanie z podmiotami zewnętrznymi w zakresie poszukiwań osób zaginionych¹⁰.

W sprawie szkoleń pozostałych pracowników Zespołu Naczelnik Wydziału Kryminalnego wyjaśnił, że: „Wymienieni policjanci po szkoleniach przekazywali nabytą wiedzę pozostałym członkom Zespołu ds. Poszukiwań i Identyfikacji Osób. Nie organizowano szkoleń dla całego stanu KMP w Gliwicach z uwagi na to, że wiedza nabyta podczas szkoleń przez liderów Zespołu jest wykorzystywana w sprawach prowadzonych w Zespole.”

(dowód: akta kontroli str. 9 – 32)

Do szczegółowych zadań – utworzonego 19 czerwca 2013 r. – Wydziału do spraw Przystępczości Nieletnich, należało między innymi prowadzenie czynności poszukiwawczych osób nieletnich (§ 10c pkt 6 w związku z § 3 ust. 2 lit. a Regulaminu)¹¹.

W Wydziale ds. Przystępczości Nieletnich pracowało 11 policjantów, zatrudnionych na pełny etat, natomiast sprawy dotyczące poszukiwania osób zaginionych prowadziło dwóch funkcjonariuszy¹². Naczelnik Wydziału wyjaśnił, że: „...w razie potrzeby do działań angażowani są wszyscy policjanci wydziału.”

Staż pracy pracowników zajmujących się w Wydziale ds. Przystępczości Nieletnich poszukiwaniami zaginionych nieletnich wynosił:

- asystenta – 19 lat 4 miesiące w policji, w tym 7 lat 2 miesiące w Wydziale ds. Przystępczości Nieletnich;
- referenta – odpowiednio 11 i 7 lat.

Pracownicy ci nie uczestniczyli w zewnętrznych szkoleniach dotyczących poszukiwania osób zaginionych. Wg wyjaśnień Naczelnika Wydziału po wejściu

⁷ Zwanego dalej: Wydziałem”.

⁸ Zwanego dalej: „Zespołem”. Zadania określone w § 2 pkt 3 Szczegółowych Zadań Wydziału Kryminalnego Komendy, stanowiącego załącznik Nr 1 do Decyzji Komendanta Nr 41/2010 z dnia 18 maja 2010 r., zmiany: Nr 113/2012 z 2 sierpnia 2012 i Nr 55/2014 z 2 maja 2014 r.

⁹ W dniach 23 i 24 kwietnia 2013 r.

¹⁰ W dniach 22 i 23 maja 2014 r.

¹¹ Wcześniej zadania te realizował Wydział do spraw Prewencji Kryminalnej, Nieletnich i Patologii.

¹² Jeden asystent i jeden referent.

w życie Zarządzenia nr 124 przeprowadzone zostało szkolenie wewnętrzne w zakresie postanowień i procedur w nim zawartych.

Wśród funkcjonariuszy Zespołu ds. Poszukiwań i Identyfikacji Osób Wydziału Kryminalnego, pracowników prowadzących poszukiwania osób zaginionych Wydziału ds. Przestępczości Nieletnich oraz Służby Dyżurnej Komendy przeprowadzono badanie ankietowe dotyczące prowadzenia czynności z zakresu poszukiwań osób zaginionych oraz identyfikacji NN zwłok.

Z odpowiedzi udzielonych w ankietach wynika, że 55% funkcjonariuszy uznało stan kadrowy za niewystarczający do realizacji zadań z zakresu poszukiwań osób zaginionych. Pozostali ankietowani nie mieli zdania w tej kwestii.

Natomiast system szkoleń (centralnych, lokalnych i zewnętrznych) dobrze oceniło 82% ankietowanych, a osoby które oceniły go źle (18%) wskazały na zbyt małą liczbę szkoleń. Dostępność do szkoleń centralnych za wystarczającą uznało 73% osób. Wszyscy ankietowani uznali szkolenia centralne za przydatne, a szkolenia lokalne oceniło w ten sposób 82% badanych.

(dowód: akta kontroli str. 33 – 41)

2. Dane liczbowe dotyczące prowadzenia poszukiwań osób zaginionych i identyfikacji NN zwłok

W okresie od 1 lipca 2012 r. do dnia 3 lipca 2014 r.¹³ do Komendy wpłynęło 911 zgłoszeń o zaginięciu osób. Na podstawie tych zgłoszeń Zespół ds. Poszukiwań i Identyfikacji Osób prowadził 323 poszukiwania osób zaginionych, w tym: 144 sprawy dotyczyły poszukiwań osób poniżej 18-go roku życia, w 1 przypadku stwierdzono porwanie rodzicielskie, a w 10 prowadzono poszukiwania zagraniczne. Spośród wszystkich zgłoszonych nadal poszukiwane były 3 osoby.

Wydział ds. Przestępczości Nieletnich Komendy prowadził w tym okresie 588 poszukiwań osób zaginionych kategorii III. Zgodnie z § 10 ust. 1 pkt 4 Zarządzenia nr 124 funkcjonariusze tego wydziału wykonywali czynności poszukiwawcze w ciągu pierwszych 30 dni od zgłoszenia zaginięcia. W przypadku bezskuteczności działań podejmowanych w tym czasie dokumentacja sprawy wraz z analizą wykonanych czynności przekazywana była do Wydziału Kryminalnego celem dalszego prowadzenia poszukiwań, gdzie kwalifikowano osobę zaginioną do kategorii II, a w szczególnych przypadkach do kategorii I. W badanej próbie wystąpił 1 przypadek podwyższenia kategorii osoby zaginionej z III do I¹⁴.

W sprawie zakresu stosowania Zarządzenia nr 124 w odniesieniu do osób małoletnich Zastępca Naczelnika Wydziału Kryminalnego wyjaśnił, że przepisy dotyczące poszukiwań osób zaginionych stosuje się w Komendzie zarówno do osób, które samowolnie oddaliły się z domu rodzinnego, domu dziecka lub ośrodka opiekuńczego jak i do osób, które nie powróciły w terminie do wyżej wymienionych placówek.

(dowód: akta kontroli str. 42 – 103 i 155)

W okresie od 1 lipca 2012 r. do 3 lipca 2014 r. Komenda przyjęła 24 zgłoszenia w sprawie niezidentyfikowanych zwłok. W wyniku przeprowadzonych działań zidentyfikowano 20 osób. Z 4 spraw będących w czasie trwania kontroli w toku

¹³ Data sporządzenia zestawień.

¹⁴ W sprawie Nr Rej. 10/13/ZAG zmieniono pierwotnie przyjętą kategorię III na I, z uwagi na prawdopodobieństwo ciąży zaginionej nieletniej.

realizacji, do dnia jej zakończenia, tj. do 12 września 2014 r. zakończono 2 sprawy (Nr Rej. 2/14/NZ w dniu 15 lipca i Nr Rej. 5/14/NZ w dniu 12 sierpnia).

(dowód: akta kontroli str. 104)

W badanym okresie realizacja zadań związanych z poszukiwaniem zaginionych i identyfikacją NN zwłok nie była objęta zarówno kontrolą zewnętrzną, jak i kontrolą wewnętrzną, prowadzoną w Komendzie przez Zespół Kontroli Komendy.

3. Przestrzeganie procedury regulującej postępowanie w przypadku zaginięcia osób oraz identyfikacji NN zwłok

3.1. Poszukiwania osób zaginionych

Opis stanu
faktycznego

Sprawy dotyczące poszukiwań osób zaginionych prowadzone przez Zespół ds. Poszukiwań i Identyfikacji Osób należały do następujących kategorii zaginięć:

- kategoria I – 107 spraw;
- kategoria II – 215 spraw, w tym: 21 spraw III kategorii zaliczonych do kategorii II po 30 dniach bezskutecznych poszukiwań prowadzonych przez Wydział Przestępczości Nieletnich Komendy;
- kategoria III – 1 sprawa.

Zakończenie postępowań poszukiwawczych prowadzonych przez Zespół ds. Poszukiwań i Identyfikacji Osób (323) następowało w poniższych okresach:

- w dniu zgłoszenia zakończono 76 spraw, co stanowiło 23,5% ogółu prowadzonych postępowań;
- w pierwszym dniu po zgłoszeniu odnaleziono 90 osób (27,9%);
- do miesiąca zakończono 120 poszukiwań (37,2%);
- od 1 do 3 miesięcy zamknięto 20 spraw (6,2%);
- od 3 do 6 miesięcy – 12 (3,7%);
- w czasie przekraczającym 6 miesięcy prowadzono 5 spraw, co stanowiło 1,5% ogółu spraw poszukiwawczych.

Badaniem kontrolnym objęto 20 dokumentacji spraw spośród 323 postępowań prowadzonych przez Zespół ds. Poszukiwań i Identyfikacji Osób, dotyczących zaginięć zgłoszonych w latach 2012, 2013 i 2014. Wśród nich 7 stanowiły zaginięcia kategorii I, a 13 kategorii II, w tym: 2 sprawy, którym została zmieniona kategoria zaginięcia z III na II oraz 1 zaginięcie, w którym została zmieniona kategoria zaginięcia – z III na I.

a) Przyjmowanie zawiadomień o zaginięciu osoby

Zgodnie z § 4 ust. 1 Zarządzenia nr 124 funkcjonariusze przyjmujący zgłoszenie zaginięcia we wszystkich badanych przypadkach ustalili informacje dotyczące osoby zaginionej, takie jak:

- pełne dane personalne;
- cechy wyglądu zewnętrznego;
- miejsce i okoliczności zaginięcia;
- stan zdrowia osoby zaginionej, w tym: nałogi;
- wcześniejsze oddalenia.

Z uwagi na brak informacji od osób zgłaszających zaginięcie w żadnym przypadku nie odnotowano oznaczenia grupy krwi, ponadto:

- w 10 sprawach nie ustalono opisu ubioru;
- w 11 – opisu przedmiotów posiadanych w czasie zaginięcia;
- w 4 przypadkach – prawdopodobnej przyczyny zaginięcia;
- w 2 – adresów osób lub instytucji, do których mogła się udać osoba zaginiona;
- w 3 przypadkach zgłaszający nie podjęli żadnych działań poszukiwawczych przed zgłoszeniem zaginięcia.

Stosownie do § 5 ust. 1 Zarządzenia nr 124 wszystkie zbadane sprawy oraz osoby zaginione zostały niezwłocznie po przyjęciu zawiadomienia o zaginięciu zarejestrowane w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji¹⁵. Funkcjonariusze przyjmujący zgłoszenie sporządzili także notatki zawierające dodatkowe ustalenia i informacje uzyskane w trakcie przyjęcia zawiadomienia o zaginięciu, bez względu na kategorie osób zaginionych.

Wypełniając dyspozycję § 5 ust. 2, w 8 badanych przypadkach osób zaginionych kategorii I dyżurny rejestrujący sprawę niezwłocznie informował o zaginięciu Komendę Wojewódzką Policji w Katowicach¹⁶ oraz Komendę Główną Policji.¹⁷

We wszystkich sprawach objętych badaniem zaginione osoby zostały zakwalifikowane do odpowiednich kategorii, określonych w § 2 ust. 1 pkt 2, 3, i 4 Zarządzenia nr 124.

(dowód: akta kontroli str. 105 – 124)

b) Sposób i zakres prowadzenia poszukiwań

W badanej próbie 5 spraw dotyczyło poszukiwania obywateli polskich za granicą, a 1 stanowiła tzw.: *porwanie rodzicielskie*. W toku kontroli pozostałych 14 spraw stwierdzono, iż Zespołu ds. Poszukiwań i Identyfikacji Osób przeprowadzał czynności poszukiwawcze określone przepisami § 9 ust. 1 i 2 Zarządzenia nr 124 systematycznie, bez zbędnej zwłoki oraz skutecznie. Zdaniem NIK, podkreślenia wymaga powszechne wykonywanie – również w przypadkach poszukiwania osób zaginionych kategorii II – czynności przewidzianych w Zarządzeniu nr 124 do poszukiwania osób zaginionych kategorii I, takich jak np.: sprawdzenia w szpitalach, pogotowiach ratunkowych, noclegowniach czy izbach wytrzeźwień, w zależności od okoliczności ustalonych przy przyjmowaniu zgłoszenia o zaginięciu. Teczki zbadanych spraw zawierały dokumenty wymagane przepisem § 16 ust. 5 Zarządzenia Nr 124. Stwierdzono także, że w każdej zbadanej sprawie wykonywane były typowania osób poszukiwanych w KSIP oraz przegląd danych o ujawnionych NN zwłokach.

W 7 sprawach stwierdzono niewykonanie pełnego katalogu czynności określonych w § 9 ust. 1 i 2 Zarządzenia nr 124:

- w sprawie Nr Rej. 99/12/ZAG nie przeprowadzono penetracji terenu ostatniego pobytu osoby zaginionej;
- w 3 przypadkach nie ujawniono, nie zabezpieczono lub nie utrwalono śladów, dowodów lub przedmiotów, z których można pobrać DNA (Nr Rej. 67/12/ZAG, 99/12/ZAG i 79/13/ZAG);

¹⁵ Zwany dalej: „KSIP”.

¹⁶ Zwaną dalej: „KWP”.

¹⁷ Zwana dalej: „KGP”.

- w 3 sprawach Nr Rej. 67/12/ZAG, 99/12/ZAG i 79/13/ZAG brak było informacji o sprawdzeniu zapisów monitoringu;
- w 3 sprawach Nr Rej. 65/12/ZAG, 70/12/ZAG, 78/12/ZAG nie zlecono oznaczenia DNA w terminie 180 dni od daty przyjęcia zawiadomienia o zaginięciu;
- w sprawie Nr Rej. 81/12/ZAG nie wystąpiono o wykazy połączeń telefonicznych osoby zaginionej.

(dowód: akta kontroli str. 125 – 152)

Przyczyny zaistnienia powyższych przypadków wyjaśnił Koordynator Zespołu ds. Poszukiwań i Identyfikacji Osób Wydziału Kryminalnego Komendy:

- „w sprawie 99/12/ZAG zaginiony wyszedł z Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Gliwicach-Łabędy i nie powrócił do godziny 22³⁰. Zgłaszający zaginięcie wychowawca przypuszczał, że powodem oddalenia się była niechęć do nauki i przebywania w ośrodku. Poszukiwania ukierunkowano zatem na miejsce zameldowania zaginionej w Dąbrowie Górniczej, gdzie został zatrzymany;
- w sprawie 67/12/ZAG nie pobrano dowodów w początkowej fazie poszukiwań gdyż skupiono się na szybkim odnalezieniu zaginionej, który był w złym stanie psychicznym i zachodziło prawdopodobieństwo popełnienia samobójstwa; w sprawie 99/12/ZAG – zaginiony przebywał w ośrodku jedynie ok. 3 tygodni i oddalając się zabrał ze sobą praktycznie wszystko, co posiadał. Poszukiwania skoncentrowano na jego miejscu zameldowania; w sprawie 79/13/ZAG – okoliczności oraz przyczyna samowolnego oddalenia się od domu wskazywały na nieporozumienia rodzinne oraz chęć zamieszkania nieletniej zaginionej u pełnoletniej starszej siostry. Nie istniały żadne przesłanki zagrożenia życia lub zdrowia, kategorię I nadano z uwagi na pierwszy przypadek zaginięcia oraz wiek zaginionej;
- w sprawach 67/12/ZAG, 99/12/ZAG i 79/13/ZAG w rejonach zaginięć osób nie było urządzeń monitorujących, zarówno prywatnych jak i monitoringu miejskiego;
- nie zlecono oznaczenia DNA gdyż sprawa 65/12/ZAG faktycznie została wyjaśniona już w dniu zawiadomienia (5.07.2012 r.) Nieletnia zaginiona w chwili składania zawiadomienia przez matkę znajdowała się pod opieką ojca. Natomiast formalne zakończenie poszukiwań miało miejsce z chwilą odnalezienia matki zaginionej w celu odwołania poszukiwań, która w międzyczasie zmieniła miejsce zamieszkania bez podania tego faktu Policji. Oboje rodzice w dniu odwołania poszukiwań (8.01.2013 r.) stwierdzili, że sytuacja „zaginięcia” córki była „nieporozumieniem rodzinnym”; 70/12/ZAG – zaginiony od 2002 roku przebywał w Niemczech, a zgłaszająca zaginięcie siostra w Gliwicach. Poszukiwania ukierunkowano na Niemcy w związku z wpływającymi do zgłaszającej zaginięcie fakturami, świadczącymi o pobycie zaginionej w szpitalu w Niemczech; 78/12/ZAG – zaginięcie zgłosiła żona po 4 miesiącach od wyjazdu męża do pracy w Niemczech, w związku z czym złożono wnioski o poszukiwanie zagraniczne. Policja niemiecka dotarła do zaginionej o czym powiadomiono zgłaszającą zaginięcie. Z okoliczności sprawy (zadłużenie w Polsce) wynikało, że zgłoszony jako zaginiony ukrywał się przed wierzycielami;
- w sprawie 81/12/ZAG nie uzyskano wykazu połączeń, gdyż ustalono adres pobytu zaginionej w Chorzowie, gdzie została znaleziona w trzecim dniu poszukiwań.”

(dowód: akta kontroli str. 153 – 154)

W ocenie NIK niewykonanie wyżej wymienionych czynności nie miało wpływu na opóźnienie bądź brak skuteczności prowadzonych poszukiwań, wynikały bowiem z konieczności zastosowania w pierwszej kolejności innych czynności określonych w § 9 ust. 1 i 2 Zarządzenia nr 124 lub niemożności ich wykonania (brak monitoringu w miejscach zaginięć, okoliczności zaginięcia).

c) Poszukiwania obywateli polskich za granicą

Wśród 20 analizowanych w toku kontroli spraw wystąpiło 6 przypadków, w których zaginięcie osoby miało związek z wyjazdem poza terytorium RP lub w trakcie działań poszukiwawczych uzyskano informację, wskazującą na pobyt osoby zaginionej na terenie innego państwa (Nr Rej. 70/12/ZAG, 73/13/ZAG, 162/13/ZAG, 169/13/ZAG, 5/14/ZAG i 32/14/ZAG).

We wszystkich wyżej wymienionych sprawach Komenda niezwłocznie zwróciła się – za pośrednictwem Wydziału Wywiadu Kryminalnego KWP – do Biura Międzynarodowej Współpracy Policji Komendy Głównej Policji¹⁸, z wnioskiem o poszukiwanie za granicą osoby zaginionej. W 4 wyżej wymienionych sprawach poszukiwania zakończono w wyniku:

- odnalezienia osoby zaginionej: 3 osoby, w tym 2 za pośrednictwem Policji niemieckiej (Nr Rej. 73/13/ZAG, 162/13/ZAG i 169/13/ZAG);
- odwołania poszukiwań przez osobę uprawnioną, która zgłosiła zaginięcie: 1 osoba (Nr Rej. 70/12/ZAG).

Nadal prowadzono poszukiwania w sprawach:

- Nr Rej. 5/14/ZAG wszczętej w dniu 13 stycznia 2014 r.: za pośrednictwem Biura Międzynarodowej Współpracy Policji KGP uzyskano z INTERPOLU informację, że zaginiony miał kontakt z Policją kanadyjską w grudniu 2013 r. i styczniu 2014 roku, tj. przeszło półtora roku po ostatnim kontakcie z członkami rodziny, którzy zgłosili zaginięcie;
- Nr Rej. 32/14/ZAG wszczętej w dniu 3 kwietnia 2014 r.: prowadzone były poszukiwania z udziałem Biura Międzynarodowej Współpracy Policji KGP. Ponadto w dniu 28 sierpnia 2014 r. Komenda uzyskała informację, że zaginiony zalogował się na zagranicznym portalu bukmacherskim, za pośrednictwem adresu e-mail żony. W związku z powyższym w dniu 29 sierpnia 2014 r. skierowano zapytanie do biura obsługi portalu o informacje dotyczące logowania się zaginionego. Do dnia zakończenia kontroli do Komendy nie wpłynęła odpowiedź na przedmiotowe zapytanie.

(dowód: akta kontroli str. 142 – 152)

d) Porwania rodzicielskie

W badanym okresie Komenda prowadziła jedno poszukiwanie osoby zaginionej, które wyczerpywało znamiona tzw. „porwania rodzicielskiego”, określone w § 2 ust. 1 pkt 5 Zarządzenia nr 124¹⁹.

W sprawie o Nr Rej. 65/12/ZAG wszczętej w dniu 5 lipca 2012 r. przeprowadzono stosowne czynności, w tym określone przepisem § 9 ust. 3 pkt 5, tj.: powiadomiono

¹⁸ Zwanej dalej: „KGP”.

¹⁹ Porwanie rodzicielskie - jest sytuacją, w której jedno z rodziców lub opiekunów posiadających pełną władzę rodzicielską bez woli i wiedzy drugiego z nich pod pretekstem krótkotrwałego pobytu wywozi lub zatrzymuje osobę małoletnią na stałe, pozbawiając tym samym drugiego rodzica lub opiekuna posiadającego pełną władzę rodzicielską możliwości utrzymywania kontaktu z małoletnim w przysługującym mu zgodnie z prawem zakresie.

właściwy sąd rodzinny i nieletnich o wszczęciu poszukiwań osoby małoletniej jako zaginionej oraz poinformowano osobę zawiadamiającą o zaginięciu (matkę zaginionej) o zasadności osobistego zwrócenia się do tego sądu z wnioskiem o wskazanie sposobu dalszego postępowania w przypadku ustalenia miejsca pobytu małoletniej osoby zaginionej. Mimo, wcześniejszego ustalenia przez Komendę miejsca pobytu zaginionej, postępowanie zostało formalnie zakończona dopiero w dniu 8 stycznia 2013 r. po kilkukrotnych próbach dotarcia do zgłaszającej zaginięcie. Wówczas – w trybie § 18 ust. 1 pkt 5 – jako osoba uprawniona, matka zaginionej odwołała poszukiwania z uwagi na fakt nawiązania kontaktu z osobą zaginioną i potwierdziła brak przesłanek wymagających jej dalszego poszukiwania w celu odnalezienia albo udzielenia pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 141)

e) System alarmowy *Child Alert*²⁰

W dniu 20 listopada 2013 r. weszły w życie zmiany do Zarządzenia Nr 124 wprowadzające system alarmowy *Child Alert*. W badanej próbie nie zaistniały przesłanki wypełniające kryteria konieczne do jego uruchomienia. Ponadto Koordynator Zespołu ds. Poszukiwań i Identyfikacji Osób wyjaśnił między innymi, że w okresie objętym kontrolą: „...na terenie KMP Gliwice nie zastosowano systemu wspomaganie *Child Alert*. W trakcie przyjmowania zawiadomień o zaginięciu osoby małoletniej okoliczności, przyczyny zaginięcia nie wskazywały na wystąpienie, spełnienie kryteriów uruchomienia systemu *Child Alert*”.

(dowód: akta kontroli str. 157)

Ankietowani funkcjonariusze w nieznaczonej większości (55%) uznali za przejrzyste zastosowane w procedurze systemu *Child Alert* kryteria uruchamiania tego systemu. Pozostali wskazywali między innymi na brak szkoleń z tego zakresu.

3.2. Identyfikacja NN zwłok

W toku kontroli analizie poddano 7 spraw dotyczących identyfikacji NN zwłok (Nr Rej. 6/12/NZ, 7/12/NZ, 9/12/NZ, 2/13/NZ, 2/14/NZ, 5/14/NZ i 6/14/NZ). Badanie dokumentacji powyższy spraw wykazało, że zgodnie z § 34 ust. 1 pkt 2 Zarządzenia nr 124 wszystkie przypadki ujawnienia NN zwłok – za wyjątkiem sprawy Nr Rej. 6/14/NZ – zostały niezwłocznie zarejestrowane w ewidencji policyjnej informacji o ujawnieniu NN zwłok, przeprowadzono typowania w oparciu o zgromadzone w tej ewidencji dane oraz zarejestrowano zdjęcia NN zwłok, umożliwiające ich identyfikację.

Natomiast sprawa Nr Rej. 6/14/NZ, mimo ujawnienia szczątków ludzkich w dniu 18 marca 2014 r. została zarejestrowana dopiero w dniu 15 kwietnia 2014 r. Opóźnienie to spowodowane było koniecznością uzyskania – przed zarejestrowaniem postępowania – opinii sądowo-lekarskiej, dotyczącej czasu zgonu ujawnionej osoby, bowiem przepis § 32 pkt 4 Zarządzenia nr 124 stanowi, że nie prowadzi się identyfikacji NN zwłok, jeżeli z opinii biegłego lekarza wynika, iż zgon osoby nastąpił co najmniej 35 lat przed datą znalezienia NN zwłok. W przedmiotowej sprawie okoliczności ujawnienia szczątków ludzkich oraz znajdujących się przy nich przedmiotów wskazywały z dużym prawdopodobieństwem, że są to szczątki niemieckiego żołnierza z czasów II wojny

²⁰ Stosownie do § 2 ust. 1 pkt 21 *Child Alert* to system wsparcia poszukiwań uprowadzonych i zaginionych osób małoletnich, mający na celu natychmiastowe poinformowanie jak największej liczby osób o prowadzonych przez Policję poszukiwaniach osoby małoletniej za pośrednictwem mediów interaktywnych oraz środków masowego przekazu, w szczególności: telewizji, Internetu, radia, tablic reklamowych.

światowej. Zarejestrowanie i dalsze prowadzenie sprawy poszukiwawczo-identyfikacyjnej było możliwe dopiero po uzyskaniu w dniu 15 kwietnia 2014 r. opinii sadowo-lekarskiej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, z której wynikało między innymi, że: „...cechy kośćca wskazują na wieloletnie (przynajmniej 20-letnie) przebywanie w ziemi.”

(dowód: akta kontroli str. 282 – 298)

Spośród analizowanych spraw nadal w toku była także spraw Nr REJ. 2/13/NZ²¹, w której typowanie wskazywało na osobę zaginioną w 1988 roku. W związku z powyższym pobrano i przekazano do ekspertyzy materiał genetyczny ojca, siostry i brata wytypowanej osoby, w celu dokonania analizy porównawczej profili DNA. Mimo przeprowadzenia badania materiału genetycznego pobranego ze szczątków ludzkich Zakłady Medycyny Sądowej w Katowicach i Szczecinie nie oznaczyły profilu DNA, z uwagi na znaczny stopień ich degradacji biologicznej. Zabezpieczony materiał genetyczny przekazano do Instytutu Ekspertyz Sądowych im. Prof. dra Jana Sehna w Krakowie. Do dnia zakończenia kontroli opinia Instytutu nie wpłynęła do Komendy.

(dowód: akta kontroli str. 299 – 312)

W żadnej ze skontrolowanych spraw nie pobrano odbitek linii papilarnych z uwagi na daleko posunięty rozkład zwłok (5 przypadków) lub odnalezienie szczątków w postaci kości bez tkanek miękkich (2).

Na polecenie obecnego w każdym badanym przypadku przy czynnościach prokuratora rejonowego zabezpieczono zwłoki lub szczątki ludzkie i przekazano do prosektorium. Ponadto prokurator postanowił o pobraniu podczas sekcji zwłok materiału biologicznego do badań genetycznych.

W oparciu o analizę profili DNA oraz ich porównanie z profilami genetycznymi prawidłowo typowanych członków rodzin, zakończono 4 analizowane sprawy: Nr Rej. 6/12/NZ, 9/12/NZ, 2/14/NZ i 5/14/NZ.

(dowód: akta kontroli str. 275 – 281)

Z uwagi na fakt, iż typowanie w sprawie Nr Rej. 5/14/NZ²² wskazywało na obywatela Białorusi w dniu 4 marca 2014 r. Komenda zwróciła się – za pośrednictwem Wydziału Wywiadu Kryminalnego KWP – do Biura Międzynarodowej Współpracy Policji KGP z wnioskiem o udzielenie informacji na temat osoby typowanej przez Policję białoruską. Zakończenie postępowania nastąpiło w dniu 12 sierpnia 2014 r., na podstawie opinii CLKP potwierdzającej zgodność profili genetycznych krewnych typowanego przesłanych z Białorusi, z profilem ujawnionych zwłok.

(dowód: akta kontroli str. 313 – 321)

W sprawie Nr Rej. 7/12/NZ nie oznaczono materiału genetycznego, mimo pobrania w tym celu podczas sekcji zwłok materiału biologicznego. Przyczyny zaistnienia powyższej sytuacji wyjaśnił Koordynator Zespołu ds. Poszukiwań i Identyfikacji Osób, który podał, że: „W dniu ujawnienia zwłok zostały one oddane do dyspozycji Prokuratora, który zdecydował o pobraniu ze zwłok materiału w postaci kości do dalszych badań DNA. Prokurator nie wystąpił z postanowieniem o oznaczenie kodu DNA, gdyż w postanowieniu o umorzeniu śledztwa uznał denata za zidentyfikowanego przez świadka.”

(dowód: akta kontroli str. 322 – 329 i 379)

²¹ Sprawa wszczęta w dniu 27 marca 2013 r.

²² Sprawa wszczęta w dniu 25 lutego 2014 r.

Stwierdzono także, że w zakończonych sprawach Nr Rej. 6/12/NZ, 9/12/NZ, 2/14/NZ i 5/14NZ nie wysłano oznaczonego materiału genetycznego do bazy Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji²³.

Koordinator Zespołu wyjaśnił, że: „We wszystkich tych sprawach miały miejsce typowania osób do ujawnionych zwłok. Wyprowadzone profile DNA z ujawnionych zwłok poddane zostały porównaniu z profilem DNA z materiału porównawczego osób bliskich typowanej osobie. Do bazy DNA Zakładu Biologii CLKP wysyłane są opinie wyprowadzonego DNA z NN zwłok, celem ich wprowadzenia oraz przeszukania baz danych. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku bezskutecznego wyczerpania wszystkich innych możliwości przy identyfikacji NN zwłok.”

(dowód: akta kontroli str. 330 – 378 i 379)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

4. Współpraca Komendy z innymi podmiotami mogącymi wziąć udział w czynnościach poszukiwawczych

Opis stanu faktycznego

We wszystkich zbadanych sprawach, zarówno przy poszukiwaniu osób zaginionych kategorii I, jak i kategorii II dokonywano telefonicznego sprawdzenia w szpitalach, pogotowiu ratunkowym, noclegowniach czy izbach wytrzeźwień, w zależności od okoliczności ustalonych przy przyjmowaniu zgłoszenia o zaginięciu. W badanej próbie 20 postępowań poszukiwawczych nie stwierdzono także przypadków braku odpowiedzi lub opieszałości w udzieleniu informacji przez podmioty pozapolicyjne takie jak między innymi: NFZ, ZUS, MOPS, RUP, wydziały spraw obywatelskich i komunikacji. Wg wyjaśnień złożonych przez Koordynatora Zespołu ds. Poszukiwań i Identyfikacji, do podmiotów pozapolicyjnych (takich jak wymienione wyżej) Komenda występowała po wyczerpaniu czynności poszukiwawczych wykonywanych w pierwszym etapie poszukiwań, tj. po ok. 2 tygodniach bezskutecznych poszukiwań oraz w odniesieniu do pełnoletnich osób zaginionych.

(dowód: akta kontroli str. 153 – 154)

Współpracę z Narodowym Funduszem Zdrowia Naczelnik Wydziału Kryminalnego Komendy – J. N. ocenił jako sprawną. Poza uzyskiwanymi bez zbędnej zwłoki informacjami pochodzącymi z systemu EWIK oraz innych systemów informatycznych NFZ, Naczelnik zwrócił uwagę na niestandardowe działania świadczące o zaangażowaniu i dobrej współpracy pracowników NFZ z Policją. Bowiem dzięki informacjom uzyskanym z Funduszu i wskazanych placówek medycznych, po ujawnieniu na kośćcu NN zwłok metalowego implantu ustalono tożsamość osoby w sprawie Nr Rej. 9/12/NZ.

W oparciu o porozumienia zawarte pomiędzy: Komendantem Głównym Państwowej Straży Pożarnej a Komendantem Głównym Policji, KGP a Komendantem Głównym Straży Granicznej oraz pomiędzy Komendantem Śląsko-Małopolskiego Oddziału Straży Granicznej w Raciborzu a Śląskim Komendantem Wojewódzkim Policji Komenda współpracowała z jednostkami powyższych służb, które brały czynny udział przy poszukiwaniach. Spośród analizowanych spraw udział podmiotów pozapolicyjnych w szerokim zakresie miał miejsce w 2 sprawach poszukiwania osób które opuściły nagle ostatnie miejsce swojego pobytu w okolicznościach wskazujących na realną możliwość popełnienia przez nie samobójstwa.

²³ Zwanego dalej: „CLK”.

Poza jednostkami służb wymienionych powyżej udział w czynnościach poszukiwawczych w sprawie Nr Rej. 81/13/ZAG brały następujące jednostki:

- Centralna Stacja Ratownicza GOPR Grupa Beskidzka – Szczyrk (z psem tropiącym);
- Straż Miejska w Wiśle;
- Ochotnicza Straż Pożarna Buczkowice, Szczyrk i Wisła Czarne;
- Nadleśnictwo Bielsko-Biała;
- Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych - fundacja ITAKA.

Natomiast w sprawie Nr Rej. 114/13/ZAG zakończonej odnalezieniem zwłok zaginionego po 71 dniach poszukiwań brały udział następujące jednostki:

- VI Batalion Powietrzno-Desantowy w Gliwicach;
- Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza z Jastrzębia Zdroju, dysponująca psami do wyszukiwania osób żywych oraz zwłok, także zwłok w wodzie;
- Ochotnicza Straż Pożarna: Rudzieniec, Łączna i Bojszów;
- Straż Leśna – Nadleśnictwo Rudzieniec;
- Gliwickie Koło Łowieckie;
- Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych - fundacja ITAKA.

W ankietach funkcjonariusze wskazali również na wsparcie Policji w prowadzeniu poszukiwań udzielane, mimo braku podstaw prawnych przez: korporacje taksówkowe, dyspozytorów PKM, PKP, PKS czy biura podróży.

(dowód: akta kontroli str. 380 – 382)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

5. Prowadzenie skutecznych poszukiwań w oparciu o obowiązujące w tym zakresie przepisy i procedury oraz wyposażenie

Opis stanu faktycznego

5.1. Analiza 20 postępowań poszukiwawczych nie wykazała przypadków odstępstwa od czynności poszukiwawczych z uwagi na brak podstaw do ich prowadzenia. Nie stwierdzono także przypadków odmowy przez Wydział Techniki Operacyjnej²⁴ KWP dokonania na wniosek Komendy ustaleń danych, takich jak: bilingi rozmów wchodzących i wychodzących z telefonu osoby zaginionej, lokalizacja logowania telefonu komórkowego do stacji bazowej sieci, numery IMEI telefonów komórkowych, które współpracowały z kartą SIM osoby zaginionej.

W wyjaśnieniach Komendant stwierdził, że wyżej opisane utrudnienia nie miały miejsca także w pozostałych postępowaniach poszukiwawczych przeprowadzonych w okresie objętym kontrolą.

Wśród ankietowanych funkcjonariuszy 83% uznało, iż w prowadzonych sprawach zaginięć osób kategorii II i III była potrzeba zwrócenia się do WTO KWP o ustalenie wyżej wymienionych danych.

Pomimo braku szczegółowych uregulowań dotyczących powszechnego obowiązku udzielania Policji wszelkich informacji mogących posłużyć do odnalezienia osób zaginionych, w ocenie Komendanta: „...regulacje prawne i procedury w szczególności zawarte w ustawie o Policji oraz Zarządzeniu nr 124 Komendanta Głównego Policji z dnia 04.06.2012 roku w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwań osób zaginionych oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanych zwłok oraz

²⁴ Zwanego dalej: „WTO”.

szczętków ludzkich w pełni umożliwiają prowadzenie skutecznych poszukiwań osób oraz identyfikację NN osób i zwłok.”

(dowód: akta kontroli str. 383 – 384)

Również wszyscy ankietowani funkcjonariusze uznali, iż Zarządzenie nr 124 kompleksowo reguluje zagadnienia poszukiwań osób zaginionych oraz identyfikacji NN osób i zwłok.

5.2. Zespół Poszukiwań Osób i Identyfikacji Osób wyposażony był w następujący sprzęt informatyczny:

- 2 stanowiska z dostępem do sieci policyjnej, zakupione w 2013 roku (zestaw komputerowy Fujitsu Esprimo i zestaw komputerowy Actina) oraz jedno stanowisko z dostępem do Internetu;
- 2 drukarki laserowe HP i Kyocera;
- 1 urządzenie wielofunkcyjne Brother (ze skanerem);
- 1 niezależny skaner biurkowy;
- Mobilny Terminal Noszony (MTN) przygotowany do współpracy z mobilnym czytnikiem linii papilarnych IBIS.

Kierownik Referatu Łączności i Informatyki Komendy wyjaśnił, że: *„Wymieniony sprzęt jest sprawny i eksploatowany zgodnie z przeznaczeniem. W przypadku awarii, zgłoszenia napraw w zależności od możliwości technicznych są realizowane przez pracowników serwisu w Referacie Łączności i Informatyki KMP w Gliwicach lub pracowników serwisu Wydziału Teleinformatyki KWP w Katowicach. Pracownicy Zespołu poszukiwań osób, identyfikacji zwłok oraz nn osób do realizacji czynności służbowych wykorzystują Krajowy System Informacyjny Policji (KSIP). Z systemem tym łączą się za pośrednictwem dwóch stanowisk dostępowych. Po przeprowadzonej w województwie śląskim modernizacji sieci teleinformatycznej i przyłączeniu KMP w Gliwicach do sieci światłowodowej, dostęp do systemu KSIP jak i innych aplikacji centralnych wykorzystywanych przez Policję uległ zdecydowanej poprawie. Obecnie jakość i szybkość połączenia z KSIP nie budzi większych zastrzeżeń. Okresowo występują przerwy w dostępie do systemu lub ograniczenia prędkości łącza, jednak są one spowodowane głównie awariami serwerów centralnych (w Warszawie) lub prac modernizacyjnych sieci. W miesiącu sierpniu 2014 pracownicy Referatu łączności i Informatyki odnotowali 3 przypadki utrudnień w dostępie do KSIP w dniach 7, 14, i 20 sierpnia. Problemy te trwały od kilkunastu do kilkadziesiąt minut.”*

(dowód: akta kontroli str. 385)

W ocenie większości (73%) ankietowanych wyposażenie ich stanowisk pracy w sprzęt teleinformatyczny, biurowy oraz dostępność transportu nie umożliwia prawidłowej realizacji zadań w badanym zakresie. W szczególności w dziedzinie dostępu do środków transportu i komputerów. W konsekwencji niskiej oceny wyposażenia w sprzęt informatyczny ankietowani uznali w 72%, że nie posiadają łatwego dostępu do Internetu w celu wykonania sprawdzeń, ustaleń niezbędnych w czynnościach identyfikacyjnych oraz że dostępny Internet nie działa sprawnie (100%). Również większość ankietowanych funkcjonariuszy (82%) uznała system KSIP za skuteczny, ale czasochłonny.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Katowice, dnia 9 października 2014 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Iwona Soroczyńska
Gł. specjalista kontroli państwowej**